

redakcja naukowa Piotr Krężel

GLOSARIUSZ

W podróży po Bułgarii, Czechach, Serbii i Słowenii

GLOSARIUSZ

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

redakcja naukowa Piotr Krężel

GLOSARIUSZ

W podróży po Bułgarii, Czechach, Serbii i Słowenii

REDAKCJA NAUKOWA

Piotr Kręzel (ORCID: 0000-0001-6427-0286) – Uniwersytet Łódzki
Wydział Filologiczny, Katedra Filologii Słowiańskiej
90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

RECENZENCI

Barbara Rodziewicz, Dalibor Sokolović

REDAKCJA JĘZYKOWA

Steliana Aleksandrova (bułgarski), *Jiří Byčkov* (czeski)
Agata Głaz (słoweński), *Sanja Miletić* (serbski)

KOORDYNATORZY PROJEKTU

Aleksandra Krauze, Zofia Kwiatkowska, Julia Pilat

AUTORZY

Język czeski: *Aleksandra Malesza, Klaudiusz Kujawa, Natalia Raczkowska*
Patrycja Miller, Ren Julia Przybylska, Sandra Migdal

Język bułgarski: *Anna Stosio, Izabela Piasecka, Lech Ceran, Maciej Kozak*
Paulina Piekarska, Paweł Bończyk

Język serbski: *Dorota Łakomiak, Joanna Karbownik, Mateusz Majzer, Piotr Topolski*
Zofia Kwiatkowska

Język słoweński: *Anna Piestrzyńska, Dorota Gozdalik, Izabela Jankiewicz*
Joanna Karbownik

Publikacja przygotowana przez Koło Naukowe Słowistów UŁ została wydana dzięki
finansowaniu Urzędu Miasta Łodzi (nr projektu: 23/2024/ŁANKiW)

Zadanie publiczne ŁÓDŹ AKADEMICKA
- naukowa, kreatywna i wielokulturowa 2024/2025
jest finansowane z budżetu Miasta Łodzi.

ISBN 978-83-8331-575-1
e-ISBN 978-83-8331-576-8

SPIS TREŚCI

Przedmowa	7
Język bułgarski	9
Język czeski	57
Język serbski	103
Język słoweński	163
Indeks zawartości	209

PRZEDMOWA

Glosariusz. W podróży po Bułgarii, Czechach, Serbii i Słowenii to rezultat pracy członków Koła Naukowego Sławistów im. Św. Św. Cyryła i Metodego oraz studentów filologii słowiańskiej Uniwersytetu Łódzkiego. Młodzi adepci łódzkiej slawistyki przez kilka ostatnich lat zbierali materiały do tego wielojęzycznego słowniczka wyrażen i zwrotów turystycznych, a następnie opracowywali je pod czujnym okiem lektorów języka bułgarskiego, czeskiego, serbskiego i słoweńskiego. W tym zadaniu pomocne okazały się również zajęcia z zakresu specjalizacji turystycznej, jak i praktyki zawodowe w różnych biurach podróży. Praca nad *Glosariuszem* wymagała od studentów eksploracji obszernego materiału lingwistycznego, korzystania z klasycznych i elektronicznych słowników, a także konsultacji z *native speakerami*. Pozwoliła im również przećwiczyć pracę zespołową, gdyż przygotowanie niniejszej publikacji wiązało się z ustaleniem jej spójnej koncepcji oraz struktury, dobraniem odpowiedniej leksyki, a to zawsze wiąże się ze ścieraniem się różnych i nierzadko rozbieżnych stanowisk. Opracowanie *Glosariusza* pozostałoby jednak tylko jednym ze studenckich ćwiczeń intelektualnych, gdyby nie proaktywna działalność członków Koła Naukowego Sławistów, którzy postanowili pozyskać środki zewnętrzne na opublikowanie ich naukowych juveniliów. *Glosariusz. W podróży po Bułgarii, Czechach, Serbii i Słowenii* to opracowanie, które pozwoliło nabyć studentom wiele kompetencji i umiejętności, zaczynając od tych naukowych, a kończąc na kulturowo-społecznych.

Przedkładana Czytelnikowi publikacja wpisuje się w dotychczasową działalność wydawniczą Koła Naukowego Sławistów. *Glosariusz* ma jednak nieco inny charakter, gdyż dotąd wydawano głównie tomy pokonferencyjne¹, nigdy zaś nie były to materiały o charakterze leksykograficznym, słownikowym.

¹ *Człowiek w sferze oddziaływania obcej kultury*, red. G. Minczew, Łódź 2000; *Balkany w oczach młodego człowieka*, red. I. Petrov, Łódź 2006; *Stereotypy i Słowiańszczyzna*, red. M. Skowronek, Łódź 2009.

Zaprezentowane w niniejszej książce sformułowania i wyrażenia zostały przygotowane do druku zgodnie z zasadami obowiązującymi w tego typu publikacjach, dlatego jako redaktor naukowy pragnę podziękować wszystkim autorom oraz autorkom, którzy podjęli się trudu opracowania zebranych materiałów. Specjalne podziękowania należą się: Patrycji Miller, Dorocie Łakomiak oraz Lidii Pańczak – bez których zaangażowania *Glosariusz* nie doczekałby się wydawniczego finału. Wyrazy wdzięczności kieruję również do Recenzentów – prof. dr hab. Barbary Rodziewicz z Uniwersytetu Szczecińskiego oraz prof. dr. Dalibora Sokolovicia z Uniwersytetu Belgradzkiego – za życzliwe uwagi, które pomogły podnieść jakość oraz poziom naukowy prezentowanej publikacji. Dziękuję również wszystkim pracownikom Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego, a w szczególności Pani Redaktor Urszuli Dzieciatkowskiej, która z zainteresowaniem przyjęła propozycję wydania *Glosariusza*. Słowa podziękowania należą się również lektorom języków słowiańskich z Katedry Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Łódzkiego – mgr Steliane Aleksandrowej, mgr Agacie Głaz, mgr Sanji Miletić oraz dr. Jiřiemu Byčkovowi – którzy na wielu etapach powstawania tej pracy konsultowali ją, dzięki czemu uniknięto w niej wielu błędów oraz językowych uchybień.

Last but not least, wyrazy wdzięczności oraz uznania należą się Urzędowi Miasta Łodzi, Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS oraz Inkubatorowi Przedsiębiorczości Społecznej, którzy w ramach konkursu „Łódź akademicka – naukowa, kreatywna i wielokulturowa 2024” (nr projektu: 23/2024/ŁANKiW) zechcieli sfinansować niniejszą publikację. Nie sposób również nie podziękować władzom Uniwersytetu Łódzkiego, a przede wszystkim Kierownikowi Katedry Filologii Słowiańskiej – dr. hab. Ivanowi Petrovowi, prof. UŁ – który również zechciał finansowo wesprzeć wydanie *Glosariusza*.

Piotr Krężel

JĘZYK BULGARSKI

TABLICA TRANSKRYPCYJNA – JĘZYK BULGARSKI

Cyrylica	Alfabet łaciński (czasem spotykany w transkrypcjach nazw własnych, ulic etc.)	Transkrypcja	Cyrylica	Alfabet łaciński (czasem spotykany w transkrypcjach nazw własnych, ulic etc.)	Transkrypcja
А а	A a	a	П п	P p	p
Б б	B b	b	Р р	R r	r
В в	V v	w	С с	S s	s
Г г	G g	g	Т т	T t	t
Д д	D d	d	У у	U u	u
Е е	E e	e	Ф ф	F f	f
Ж ж	Zh zh	ż	Х х	H h	ch / h
З з	Z z	z	Ц ц	Ts ts	c
И и	I i	i	Ч ч	Ch ch	cz
Й й	Y y	j	Ш ш	Sh sh	sz
К к	K k	k	Щ щ	Sht sht	szt
Л л	L l	l / ł *	ъ	A a	ə **
М м	M m	m	ь	I i	i
Н н	N n	n	Ю ю	Yu yu	ju
О о	O o	o	Я я	Ya ya	ja

* w zależności od następującej po niej głósce wymawiane inaczej: jako [l] w pozycji przed e, и, ю ія, w pozostałych pozycjach wymawiane tak samo jak tzw. *l kresowe* lub *l sceniczne* (podobne do [l]):

[l]: ливада (*liwada*), мляко (*młjako*)

[ł]: България (*bałgarja*), бял (*bjal*)

** głóska niewystępująca w języku polskim, zbliżona wymową do polskich samogłósek [a] i [y]

NUMERY ALARMOWE

Bulgaria

- Europejski numer alarmowy 112
- Pogotowie ratunkowe 150
- Policja 166
- Straż Pożarna 160
- Pomoc drogowa 145
- Ambasada RP w Sofii
+359 2 902 34 00

Zwroty grzecznościowe

– Учтиви изрази

- Bardzo się cieszę. – Много се радвам.
- Wawcie się dobrze! – Приятно изкарване!
- Było mi miło. – Беше ми много приятно.
- Cieszę się, że tu jestem. – Радвам се, че съм тук.
- Co się stało? – Какво се случи?
- Co słyhać? – Какво ново?
- Co to oznacza? – Какво означава това?
- Co za miłe spotkanie! – Каква приятна среща!
- Czeka pan/pani na mnie? – Мен ли чакате?
- Cześć!/Hej! – Здравей!
- Czy mogę prosić...? – Може ли да помоля...?
- Czy możesz mówić wolniej? – Може ли да говориш по-бавно?
- Dawno Cię nie widziałem. – Отдавна не съм те виждал.
- Do jutra. – До утре.
- Do zobaczenia. – Довиждане.
- Dobranoc. – Лека нощ.
- Dobry wieczór. – Добър вечер.

- Dobrze wyglądasz. – Изглеждаш чудесно.
- Dzień dobry. (po południu) – Добър ден.
- Dzień dobry. (z rana) – Добро утро.
- Dziękuję. – Благодаря.
- Dziękuję, wzajemnie. – Благодаря, подобно.
- Forma grzecznościowa zwracania się do osoby obcej (np. „Wy”). – Форма на обръщение към непознат човек (например „Вие“).
- Gratulacje! – Поздравления!
- Jak leci? – Как си?
- Jak minęła Ci podróż? – Как мина пътуването?
- Jak się czujesz? – Как се чувстваш?
- Jak się pan/pani ma? – Как сте?
- Jakoś leci. – Горе-долу.
- Jest pan/pani bardzo miły/miła. – Вие сте много любезен/любезна.
- Mam się dobrze, a ty? – Добре съм, а ти?
- Miłego dnia! – Приятен ден!
- Miłego robytu. – Приятно изкарване.
- Miłej podróży! – Приятно пътуване!
- Miłej zabawy! – Забавлявай/те се!
- Miło Cię poznać. – Приятно ми е да се запознаем.
- Miło Cię widzieć. – Радвам се да те видя.
- Miło mi. – Приятно ми е.
- Miło mi to słyszeć. – Радвам се да го чуя.
- Na razie. – До скоро.
- Na zdrowie! (przy kichaniu) – На здраве!

- Na zdrowie! (toast) – Наздраве!
- Nic nie szkodzi. – Няма нищо.
- Nie. – Не.
- Nie ma pan/pani nic przeciwko temu, żebym zapalił/zapaliła? – Имате ли нещо против това да пуша?
- Nie ma sprawy. – Няма проблем.
- Nie ma za co. – Няма защо.
- Nie narzekam. – Не се оплаквам.
- Papa. (nieformalne pożegnanie) – Чао.
- Podróż przebiegła pomyślnie/bez komplikacji. – Пътуването мина отлично/без проблеми.
- Powodzenia. – Успех.
- Pozdrawiam. – Поздравя!
- Proszę. – Моля.
- Proszę. (podając coś) – Заповядай/те.
- Przepraszam. – Извинете.
- Przepraszam, nie słyszałem. Możesz powtórzyć? – Извинете, не чух добре. Можете ли да повторите?
- Przepraszam, spieszę się. – Извинете, бързам.
- Przykro mi. – Съжалявам.
- Słucham? – Моля?
- Szanowny Panie/Szanowna Pani/Szanowni Państwo. – Уважаеми господине/Уважаема госпожо/Уважаеми дами и господа.
- Szczęśliwej drogi! – Приятно пътуване!
- Tak. – Да.
- Trzymaj się. – Пази се.
- W porządku. – Всичко е наред.
- Witam. – Добре дошли.
- Wszystkiego dobrego. – Всичко хубаво.
- Z przyjemnością. – С удоволствие.

Kontakty interpersonalne – Междоличностни отношения

Zapoznanie się – Запознанство

- Cała przyjemność po mojej stronie. – Удоволствието е изцяло мое.
- Czy masz ochotę na wspólną wycieczkę? – Искате/аш ли да отидем на пътешествие/екскурзия заедно?
- Czy my się już znamy? – Познаваме ли се вече?
- Gdzie mieszkasz? – Къде живееш?
- Jak długo tu pan/pani jest? – Откога сте тук?
- Jak się nazywasz? Jak się pan/pani nazywa? – Как се казваш/?Как се казвате?
- Jakiej jest pan/pani narodowości? – Какъв/каква сте по националност? (ewentualnie z господине/госпожо)
- Jestem Bułgarem/Bułgarką. – Аз съм българин/българка.
- Jestem Czechem/Czeszką. – Аз съм чех/чехкиня.
- Jestem Polką/Polakiem. – Аз съм поляк/полякиня.
- Jestem Serbem/Serbką. – Аз съм сърбин/сърбкиня.
- Jestem Słowencem/Słowenką. – Аз съм словенец/словенка.
- Miło mi było pana/panią poznać – Приятно ми е да се запознаем.
- Mogę się dołączyć do twojego zwiedzania? – Може ли да разглеждам забележителностите заедно с теб?

- Nazywam się.../Jestem... – Казвам се.../Аз съм...
- Niestety nie pamiętam pana/pani. – За съжаление не Ви помня.
- Pamięta mnie pan/pani? – Помните ли ме?
- Podoba się panu/pani tutaj? – Харесва ли Ви тук?
- Skąd jesteś? – Откъде сте/си?

Porozumiewanie się

– Общуване

- Co się tu dzieje? – Какво става тук?
- Co to jest? – Какво е това?
- Co znaczy...? – Какво означава...?
- Czy może pan/pani powtórzyć? – Може ли да повторите?
- Czy mówi pan/pani po: angielsku/niemiecku/rosyjsku/francusku/hispańsku/bułgarsku/czesku/serbsku/słoweńsku? – Говорите ли английски/немски/руски/френски/испански/български/чешки/сръбски/словенски?
- Już wszystko jasne? – Всичко ясно ли е?
- Może mi pan/pani to wyjaśnić? – Можете ли да ми обясните това?
- Mówię po angielsku/niemiecku/rosyjsku/francusku/hispańsku/czesku/bułgarsku/serbsku/słoweńsku. – Говоря английски/немски/руски/френски/испански/български/чешки/сръбски/словенски.
- Mówię słabo po... – Говоря малко...
- Na pewno da się to jakoś wyjaśnić. – Със сигурност това може да се обясни по някакъв начин.

- Nie wiem, jak to powiedzieć po serbsku/słoweńsku/bułgarsku/czesku. – Не знам как да кажа това на сръбски/словенски/български/чешки.
- Nie zrozumiałem/zrozumiałam dobrze. – Не разбрах добре.
- O co tu chodzi? – За какво става дума?/Какво става тук?
- Proszę mówić wolniej/głośniej. – Моля, говорете по-бавно/по-силно.
- Proszę powtórzyć. – Моля, повтори/те.
- Proszę? – Моля?
- Przepraszam, ale nie rozumiem. – Съжалявам/извинете, но не разбирам.
- Rozumie mnie pan/pani? – Разбирате ли ме?
- Rozumiem/Nie rozumiem. – Разбирам/Не разбирам.
- To na pewno jakieś nieporozumienie. – Това определено е недоразумение.
- Źle mnie pan/pani zrozumiał/zrozumiała. – Погрешно ме разбрахте.

Wyrażanie swojego zdania, uczuć, aprobaty i dezaprobaty

– Изразяване на своето мнение, чувства, одобрение и неодобрение

- Ani trochę. – Ни най-малко.
- Brzmi dobrze. – Звучи добре.
- Chętnie./Z chęcią. – С удоволствие.
- Cieszę się. – Радвам се.
- Dlaczego nie? – Защо не?
- Dobrze./Dobra. – Добре.

- Doceniam to. – Оценявам това.
- Jestem... – Аз съм...
 - bezradny/a. – безпомощен/а.
 - ciekawy/a. – любопитен/а.
 - podekscytowany/a. – развъълнуван/а.
 - rozczarowany/a. – разочарован/а.
 - rozżalony/a. – огорчен/а.
 - smutny/a. – тъжен/тъжна.
 - szczery/a. – искрен/а.
 - szczęśliwy/a. – щастлив/а.
 - zachwycony/a. – впечатлен/а.
 - zakłopotany/a. – смутен/а.
 - zaskoczony/a. – изненадан/а.
 - zawstydzony/a. – засрамен/а.
 - zazdrosny/a. – ревнив/а.
 - zażenowany/a. – сконфузен/а.
 - zdumiony/a. – изумен/а.
 - zdziwiony/a. – учуден/а.
 - zirytowany/a. – раздразнен/а.
 - zły/a. – ядосан/а.
 - znudzony/a. – отегчен/а.
- Jestem wdzięczny za... – Благодарен съм за...
- Ma pan/pani rację. – Имате право.
- Mam inne zdanie na ten temat. – Имам различно мнение по този въпрос.
- Mam nadzieję, że nie przeszkadzam. – Надявам се, че не Ви безпокоя.
- Mam nadzieję, że tak. – Надявам се, че да.
- Może następnym razem. – Може би следващия път.
- Muszę odmówić. – Трябва да откажа.
- Myślę, że tak. – Смятам, че да.
- Na pewno. – Със сигурност.
- Naturalnie. – Разбира се.
- Nic się nie stało. – Няма нищо.
- Nie chcę tego (kupić). – Не искам това.
- Nie chciałem pana/pani urazić. – Не исках да Ви обидя.
- Nie do końca./Nie za bardzo. – Не точно/Не съвсем.
- Nie jestem pewien/pewna. – Не съм сигурен/а.
- Nie jestem przekonany/przekonana. – Не съм убеден/а.
- Nie ma mowy! – Няма начин!
- Nie ma problemu. – Няма проблем.
- Nie mam czasu. – Нямам време.
- Nie mogę się z panem/panią zgodzić. – Не мога да се съглася с Вас.
- Nie odmówię. – Няма да откажа.
- Nie sądzę./Myślę, że nie. – Не смятам./Мисля, че не.
- Nie szkodzi. – Няма нищо.
- Nie zgadzam się. – Не съм съгласен/съгласна.
- Nie, dziękuję. – Не, благодаря.
- Nie./Tak. – Не./Да.
- Niestety tak/nie. – За съжаление да/не.
- Niewątpliwie./Nie wątpię. – Несъмнено./Не се съмнявам.
- O cholera! – Леле майко!
- Obawiam się, że nie. – Страхувам се, че не.
- Obawiam się, że nie ma pan/pani racji. – Страхувам се че не сте прав/права.
- Oczywiście. – Разбира се.
- Po moim trupie! – Само през трупа ми!
- Podobą mi się to. – На мен ми харесва.